

Χρυσόβενος Σπανάδογερ
Μητρούσογιάνης Αθηνών Μαδίνες

Η γραμμή από την επιχείρηση δρα
σεις της Αρχαιολογίας Αθηνών,
σε σύνδεση με την Καραϊσκάκη
(την 13 Νοεμβρίου συνέπρωξεν.)

Νέα
Εγία.
Σέρρας
Τεύχες
119-120
1931.
1, 15
Διανομή^{ογκού}
ογκού 1935
~~1936~~

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Χρυσόστομος Παπαδόπουλος

Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Μαντίος

Ἡ τριακονταπεντιετία τῆς Ἐπιστημονικῆς δράσης τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν.-

(ὑπό Κώστα Καϊροφύλλα)

Νέα Ἑστία

"Ἐτος Ε! Τεῦχος

119 - 120/1931

1ης καὶ 15ης

Δεκεμβρίου

σελ. 1275-1276

Τὴν 13 Νοεμβρίου συμπληρουμένης τριακονταπεντα-

ετοῦς Ἐπιστημονικῆς δράσεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπι-
σκόπου Ἀθηνῶν, οἱ θαυμασταῖς του τοῦ προσέφεραν ἀναμνη-
στικόν τέμπον περιέχοντα μελέτας τῶν διατρεπεστέρων ἐπι-
στημάτων - Ἡ ἐκτίμησις αὐτῇ εἶναι δικαῖα δι' ἓνα σοφὸν
ἐπιστήμονα δὲ δικοῖος, παρ' οὐλας τὰς πεποιητικῶς βαρεῖσας καὶ
πολλαπλὰς αὐτοῦ ἀπασχολήσεις, ἐν ταῖς οποῖαις δέν παντεὶς οὔτε

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
μελέτας.

Διέστι δὲ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπου-
λος εἶναι δὲ κατ' ἔξοχὴν ἴστορικὸς τῆς Δικλησίας τῆς Ἑλλά-
δος. Καί τοι δὲ ὁ ἄρρενας ἔγινε διὰ τὴν συμπλήρωσιν τριδικον-
τα πέντε ἔτῶν Ἐπιστημονικῆς δράσεως, ἐν τούτοις δὲ ἀλιτεύεια
εἶναι διὰ δέ τοῦ 1890 ἐνεφανίσθη τὸ πρῶτον ὡς συγγραφεύς
ἴκτοτε δέν ἐπαυσε γράφων καὶ διαφωτίζων σκοτεινά σημεῖα τῆς
Δικλησιαστικῆς ἴστορίας μας. Τὸ πρῶτον ἔργον του ἀσχολεῖται
μὲ τὴν Ιδιαιτέραν πατρίδα του Μαδόντον τῆς Θράκης.

Ἀπὸ πτωχοῦς γονεῦς καταγόμενος, ἐφοίτησεν εἰς τὴν Μεγά-
λην τοῦ Γένους Σχολὴν καὶ εἰς τὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν Κωνσταν-
τινουπόλεως, κατόπιν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῶν Ἱεροσολύ-
μαν. κατόπιν ἔλαρε δίπλαμα τοῦ ἑθνικοῦ μας πανεπιστημίου καὶ
μετὰ τετραετῆ φοῖτησεν εἰς τὰς Θεολογικὰς Ἀκαδημίας κιέλου

καί Πετρουπόλεως, ἔλαβε καί ψωστικὸν θεολογικὸν ὀἰπλωμα
εἰς ηλικίαν 27 ἑτῶν, τὸ 1895. μέ τοι αὕτη ἐπιστημονικά ἐ-
φύδια διαρέσθη καθηγητής τῆς ἐχολῆς Ἱεροσολύμων. Μετά
δεκατετραετῆ σημαντικήν ἔκει δρᾶσιν, μετέβη εἰς Ἀλεξάν-
δρειαν, καί τέλος τὸ 1911 διαρέσθη διευθυντής τῆς Κιζαρε-
ού ἐχολῆς Ἀθηνῶν. Τὸ 1914 ἐξελέγη καθηγητής τοῦ πανε-
πιστημίου. Μετά δεκαετῆ δὲ διδασκαλίαν, ἐξελέγη τὸ 1923
Ἄρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος. Τὸ 1924 μέ τὴν
Ιδρυσιν τῆς Ἀκαδημίας, διώρεσθη καί Ἀκαδημαϊκός. —

• •

Αὐτά ἐν δλέγοις διά τὸν βίον τοῦ ἀνδρός. Άλλος τὸ
ἔργον του, δὲν εἶναι δυνατόν νομοθετούμενον εἰς ἐν
σύντομον σημείωμα. Διετοι δὲ τοῦ ἐρευνητας ἐκδοθεῖς κατ-
λογος Πτῶν / Βιβλίων καί πονογράφων τοῦ παρανομούσεως 1885

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἔργα του δημοσιευμένα, οποτεσδέ δὲ δημοσιευσε καί ἀρκετά

ἄλλα σπουδαῖα. Τὸ συγγραφικόν τοῦ ἔργον ἀποτελεῖ πλήρη
βιβλιοθήκην. Καί εἶναι ἀξιοκεριεργον πᾶς, παρ' οὐλας τὰς βα-
ρεῖας καί πολλαπλᾶς ὀσχολίας τοῦ ἀνωτάτου ἀξιώματος του,
εὔρισκει καιρὸν ν' ἀσχολῆται εἰς ιστορικάς ἐρύνας. Καί β-
μας τὸ τελευταῖον του βιβλίου, δι' οὗ ἐλέγχεται ἀνυπόστα-
τος ἡ περὶ πρωτείων τοῦ Πάκα διεκδικησις, τὸν ἀποδεικνύει
σιφόν ἐρευνητής, ἀπό τὸν ὅπουτον δέν διαφεύγει καμμία πηγή.

Τὸ δλον συγγραφικὸν ἔργον του κυρίως περιστρέφεται
περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ιστορίαν. Καί δύναται νά θεωρηθῇ
ώς εἰς τῶν δλέγων παγκοσμίου ἐπιβολῆς ιστορικῶν τῆς ἐκ-
κλησίας. Γλωσσομαθής, φιλοτιμος καί εύσυνεισιτος ἐρευνητής
ἔχει τὴν μεγάλην ἀρετήν νά καταφεύγῃ πάντοτε εἰς τὰς πη-
γάς καί νά μη βασισῃ τὰ συμπεράσματά του, παρά μόνον ἐπ'

έξηκριβωμένων γεγονότων. Τό εργον του "Ιστορία τῆς Ἑπεικλησίας τῆς Ἑλλάδος", τοῦ δόποντού δυστυχίας ἀκόμη δέν ἐξεδόθη διεύτερος τόμος, ἀποτελεῖ μνημειώδη ἔργασίαν, ἡ δόποντα, αὐτή καὶ μόνη, θέρκει νέα τιμήση ἔνα συγγραφέα.
καὶ δύως μέχρι σ' μερον ἔχει συγγράψει καὶ δύλα 350 περίπου ἔργα!.

Καὶ ἡ παραμικροτέρα μονογραφία του ἔρχεται νέα προσθέση κάτις νέον καὶ νέα διαφωτίση κάποιαν σκοτεινήν σελίδα. Ἐκατόν μελέται του ἀσχολοῦνται μέ τιν γενικήν ἑκκλησιαστικήν ιστορίαν. Τριάκοντα πέντε μελέται του ἔχουν θέμα τὴν ιστορίαν τῆς ἑκκλησίας Ἀλεξανδρείας. Πεντήκοντα δύλαι του ἀσχολοῦνται μέ τὰς ἑκκλησίας Ἀντιοχείας. Τεροσολύμων καὶ Κύπρου. Αἱ λοιπαὶ ἔργασίαι του ἀσχολοῦνται μέ διάφορα θεολογικά καὶ ιστορικά ἀποτύπωτα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΔΙΕΤΟΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΧΑΡΟΠΤΗΡΕΩΝ ΘΟΛΟΝ

ψον τοῦ 'Αρχιεπισκόπου' μετανόησίνον τὸ νεωτεριστικὸν πνεύμα τοῦ ιστορικοῦ. Τέποτε τὸ μεταστικό, τέποτε τὸ σχολαστικόν. Μέρα πνοή μεγάλου ιστορικοῦ συγγραφέως διαπνέει τὸ βλού εργοντου. Μὲ γλῶσσα του εἶναι οὐντανή καὶ ἀπηλλαγμένη ἀπό κάθε δασκαλίσματος μέρους. Τά συμπεράσματά του σαφῆ καὶ βασιζόμενα ἐπί στερεῶν βάσεων. Η κρίσις του διαυγής καὶ ἀπηλλαγμένη πάσης μεροληπτικήτος. Όταν διαχειρίζεται ἐν ιστορικόν θέμα, λησμονεῖ τὴν ἴδιατητά τοῦ ἀνωτάτου ἡληρικοῦ καὶ ἀπομένει δι βαθύς ιστορικός, δι κρίνων χωρίς προκατάληψιν καὶ δι τιθέμενος ύπεράνω συμπαθειῶν καὶ ἀντιπαθειῶν.

Υπό τοιαύτας συνθήκης δέν ἦτο δυνατέν νέα δημιουργήση ἐν ἔργον τέλειον ἐν τῷ συνδιψῷ του καὶ ἐν ταῖς λεπτομερεσταῖς του. Η πρώτη ἑκκλησιαστική μας ιστορία ἐπλουτίσθη μέσα ἀληθινούς θησαυρούς χάρις εἰς τὸν 'Αρχιεπίσκοπον' Αθηνῶν Χρυσόστομον Παπαδόπουλον. Εἴχα σκεψθῆ ὁρχικῶς νά παραθέσω

σημείωσιν τῶν σπουδαιοτέρων πούλαχιστον ἐκ τῶν τριακοσίων
πεντήκοντα μελετῶν του.'Αλλ' ἐφ' δσον ἐπροχώρουν εἰς τὴν ἐ-
πιλογήν, ἐπεὶ τοσοῦτον ἀντελαρβανόμην θτι ήτο ἀδυνατον νδ
περιορίσω τὸν ἀριθμὸν τοῦ καταλόγου. Διέστι δλα ἔῖναι, δν
μῆ κατά τὸν δγκον, ἄλλας κατά τὴν ούσεαν, θσα. 'Αποφεύγω λοι-
πὸν τὴν σημείωσιν ἔργων του, διέστι ἡ παράθεσις τῶν τετλῶν
τῶν μόνον ο' ἀπίτει δλοκιληρον τεῦχος τῆς Ν. Εστίας (1). Καὶ
σταρατῷ τὸ σημείωμα μου αὐτῷ, που ἐγράψη προχείρως καὶ χω-
ρᾶς δλλην ἀπαίτησιν, παρά νά προσφέρη φόρον θαυμασμοῦ καὶ
ἐκτιμήσεως εἰς τὸν ἀνώτατον δρχοντα τῆς ἐκκλησεας μας καὶ
σοφὸν διδάσκαλον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ιστορίας μας, μέ τὴν εύ-
χην, θπως ἔξακολουθήσῃ τὸ πολιτισμον ἔργον του καὶ πλούτον
τὴν πιωχήν ἐπιεισημονικήν πολιούχον μας μέ νέα ἔργα σοφά

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΣΗΜ. 1 'Αναγραφή τῶν κυριωτέρων του ἔργων έγινε ἀλλοτε
εἰς δρθρον τοῦ κ. Δ. Γρ. Καρπούρογλου δημοσιευθέν
εἰς τὴν "Ν. Εστίαν".

Χρυσόστομος Παπαδόπουλος

Νέα Εστία

Μητροπολίτης Αθηνῶν Μαύριος

*Έτος Ε! Τεῦχος

Ἡ τριακονταπεντιετία τῆς Ἐπιστημονικῆς δράσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Αθηνῶν.-

119 - 120/1931

(ὑπό Κώστα Καιροφύλλα)

1ης καὶ 15ης

Δεκεμβρίου

σελ. 1275-1276

Τήν 13 Νοεμβρίου συμπληρουμένης τριακονταπεντα-

ετοῦς ἐπιστημονικῆς δράσεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπι-
σκόπου Αθηνῶν, οἱ θαυμασταῖς του τοῦ προοέφεραν ἀναμνη-
στικόν τόμον περιέχοντα μελέτας τῶν διεπρεπεστέρων ἐπι-
στημάτων - Ἡ ἐκτίμησις αὐτῇ εἶναι δικαῖα δι' ἔνα σοφὸν
ἐπιστήμονα δὲ δοῖος, παρ' ὅλας τὰς ἴστορικας βαρεῖας καὶ
πολλαπλᾶς αὐτοῦ ἀσχολήσεις, τοῦτο μέντοι δέν πανει οὔτε

καὶ σύμερον ἀσχολήμενος μέτρον της ιστορικῆς του ίστορικάς
ΑΚΑΔΗΜΙΑ **ΑΘΗΝΩΝ**

Διστιν δὲ Ἀρχιεπίσκοπος Αθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπου-
λος εἶναι δὲ καὶ ἔξοχὴν ίστορικὸς οὗτος Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλά-
δος. Καί τοι δὲ ἔργα συμβόλου ἔγινε διά τὴν συμπλήρωσιν τριάκον-
τα πέντε ἔτην ἐπιστημονικῆς δράσεως, ἐν τούτοις δὲ ἀληθεῖα
εἶναι διτέοντα τοῦ 1890 ἐνεφανίσθη τὸ πρῶτον ὡς συγγραφεύς
ἴστοτε δέν ἔπαισε γράφων καὶ διαφωτίζων σκοτεινά σημεῖα τῆς
Ἑκκλησιαστικῆς ίστορίας μας. Τὸ πρῶτον ἔργον του ἀσχολεῖται
μὲν τὴν Ιδαιτέραν πατρίδα του Ηδαίον τῆς Θράκης.

Από πτωχοὺς γονεῖς καταγόμενος, ἐφοίτησεν εἰς τὴν Μεγά-
λην τοῦ Γένους Σχολὴν καὶ εἰς τὴν Ιερατικὴν Σχολὴν κωνσταν-
τινουπόλεως, κατόπιν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῶν Ιεροσολύ-
μων. κατόπιν ἔλαρε δίκλημα τοῦ ἐθνικοῦ μας πανεπιστημίου καὶ
μετά τετραετῆ φοίτησιν εἰς τὰς Θεολογικὰς Ἀκαδημίας κιέλου

καί Πετρουπόλεως, ελαβε καί ρωσικών θεολογικών οίκων
εἰς ηλικίαν 27 ἑτῶν, τοῦ 1895. μέ τοι αῦτα ἐπιστημονικά ἐ-
φύδια διαρίσθη καθηγητής τῆς σχολῆς ιεροσολύμων. Μετά
δεκατετραετῆ σημαντικήν ἐκεῖ δρᾶσιν, μετέβη εἰς Ἀλεξάν-
δρειαν, καί τέλος τοῦ 1911 διαρίσθη διευθυντής τῆς ειςαρεί-
ου σχολῆς Ἀθηνῶν. Τοῦ 1914 ἐξελέγη καθηγητής τοῦ πανε-
πιστημίου. Μετά δεκαετῆ δέ διδασκαλίαν, ἐξελέγη τοῦ 1923
Ἄρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος. Τοῦ 1924 μέ τὴν
ΐδρυσιν τῆς Ἀκαδημίας, διαρίσθη καί ἀκαδημαϊκός.-

* *

Αὐτά ἐν δλίγοις διά τὸν βίον τοῦ ἀνδρύς. Άλλα τὰ
ἔργα του, δέν εἶναι δυνατόν να ταπεινογόνωσμεν εἰς ἐν
σύντομον σημείωμα. Διέτι τὸν πρώτην μετεπίστας ἐκδοθεῖς κατά-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τῶν βιβλίων καί μονογραφίων τοια παρουσιάζει³³⁵
ἔργα του δημοσιευμένα, ἐκτός δέ τούτων είναι άριστα
ἄλλα σπουδαῖα. Τοῦ συγγραφικοῦ τοῦ ἔργον ἀποτελεῖ πλήρη
βιβλιοθήκην. καί εἶναι ἀξιοπερίεργον πῶς, παρ' ὅλας τὰς βα-
ρεῖνας καὶ πολλαπλᾶς ἀσχολίας τοῦ ἀνωτάτου ἀξιώματος του,
εὔρισκει καιρὸν ν' ἀσχολῆται εἰς ιστορικά ἐρύνας. Καὶ δ-
μας τὸ τελευταῖον του βιβλίον, δι' οὗ ἐλέγχεται ἀνυπόστα-
τος ἡ περί πρωτείων τοῦ Πάπα διεκδικησις, τὸν ἀποδεικνύει
σοφὸν ἐρευνητής, ἀπό τὸν ὃποῖον δέν διαφεύγει καρδία πηγή.

Τὸ δλον συγγραφικὸν ἔργον του κυρίως περιστρέφεται
περὶ τῶν ἐκκλησιαστικήν ιστορίαν. Καὶ δύναται νά θεωρηθῇ
ώς εἰς τῶν δλίγων παγκοσμίου ἐπιβολῆς ιστορικῶν τῆς ἐκ-
κλησίας. Γλωσσομαθής, φιλότιμος καί εἰσουνερώτος ἐρευνητής
ἔχει τὴν μεγάλην ἀρετήν νά καταφεύγῃ πάντοτε εἰς τὰς πη-
γάς καὶ νά μη βασιζῃ τὸ συμπεράσματά του, παρά μόνον ἐπί

έξηκριβωμένων γεγονότων. Τούς έργον του "Ιστορία τῆς Ἑκ-
κλησίας τῆς Ἐλλάδος", του όποιου δυστυχώς ἀκύρη δεν έ-
ζεισθη δεύτερος τόμος, ἀποτελεῖ μνημειώδη έργασίαν, ἡ
όποια, αὐτή καὶ μόνη, θέληκε νὰ τιμήσῃ ἑνα συγγραφέα.

καὶ διπλας μέχρι σ' μερον ἔχει συγγράψει καὶ ἄλλα 350 πε-
ρίπου έργα!.

Καὶ ἡ παραμικροτέρα μονογραφία του έρχεται νὰ προσ-
θέσῃ κάτικ νέον καὶ νὰ διαφωτίσῃ κάποιαν σκοτεινήν σελί-
δα. Ἐκατόν μελέται του ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γενικὴν ἐκκλη-
σιαστικὴν ιστορίαν. Τριάκοντα πέντε μελέται του έχουν θέ-
μα τὴν ιστορίαν τῆς ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας. Πεντήκοντα ὅλ-
λαι του ἀσχολοῦνται μὲ τὰς ἐκκλησίας Ἀντιοχείας. Τεροσού-
μων καὶ Κύπρου. Άι λοιπαὶ ἀσχολίαι του ἀσχολοῦνται μὲ διά-
φορὰ θεολογικά καὶ ιστορικά.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΑΡΙΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ

Τὸν τοῦ 'Αρχιεπισκόπου' Αθηνῶν εἶναι καὶ νεωτεριστικὸν πνεῦ-
μα τοῦ ιστορικοῦ. Τίποτε τὸ παλαιότερο, τίποτε τὸ σχολαστι-
κὸν. Μία πνοή μεγάλου ιστορικοῦ συγγραφέως διαπνέει τὸ θέμα
ἔργοντου. Ή γλῶσσα του εἶναι ψωντανή καὶ ἀπηλλαγμένη ἀπό
κάθε δασκαλισμού. Τά συμπεράσματά του σαφῆ καὶ
βασιζόμενα ἐπὶ στερεῶν βάσεων. Ή κρίσις του διαυγής καὶ
ἀπηλλαγμένη πάσης μεροληπτικής. Βταν διαχειρίζεται ἐν
ιστορικὸν θέμα, λημονεῦ τὴν ιδιότητά του ἀνωτάτου κληρι-
κοῦ καὶ ἀπομένει δι βαθύς ιστορικός, δι κρίνων χωρίς προκα-
τάληψιν καὶ δι τιθέμενος ὑπεράνω συμπαθειῶν καὶ ἀντιπαθειῶν.

Ύπο τοιαύτας συνθήκης δεν ἦτο δυνατέν νὰ δημιουργήσῃ
έν έργον πέλειον ἐν τῷ συνδρόμῳ του καὶ ἐν ταῖς λεπτομέρει-
αις του. Ή πρώτη ἐκκλησιαστική μας ιστορία ἐπλουτίσθη μὲ
ἀληθινούς θησαυρούς χάρις εἰς τὸν 'Αρχιεπίσκοπον' Αθηνῶν
Χρυσόστομον Παπαδόπουλον. Εἴχα σκεφθῆ ὁρχικῶς νὰ παραθέσω

σημείωσιν τῶν σπουδαιοτέρων πούλαχιστον ἐκ τῶν τριακοσίων
πεντήκοντα μελετῶν του.'Ἄλλ' ἔφ' θσον ἐπροχώρουν εἰς τὴν ἑ-
πιλογῆν, ἐπί τοσοῦτον ἀντελαμβανόμην οὗτος οὗτος ἀδύνατον να
περιορίσω τὸν ἀριθμὸν τοῦ καταλόγου. Διέστι δὲ ἔτινα, ἃν
μή κατά τὸν δγκον, ἀλλά κατά τὴν οὐσίαν, ισαὶ.' Αποφεύγω λοι-
πὸν τὴν σημείωσιν ἔργων του, διότι ή παράθεσις τῶν τέτλων
των μόνον θ' ἀπίγτει ὀλόκληρον τεῦχος τῆς Ν. Εστίας (1). Καὶ
σταματῶ τὸ σημείωμά μου αὐτό, που ἔγραψη προχείρως καὶ χω-
ρίς διληγούστησιν, παρά να προσφέρῃ φέρον θαυμασμοῦ καὶ
ἐκτιμήσεως εἰς τὸν ἀνδατόν ἀρχοντα τῆς ἐκκλησίας μας καὶ
σοφῶν διδάσκαλον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ιστορίας μας, μέ τὴν εὐ-
χήν, βπως ἔξακολουθήσῃ τὸ πανεύπολες ἔργον του καὶ πλούτιση
τὴν πτωχήν ἐπιστημονικήν την πόλην μας με νέα ἔργα σοφά
καὶ χρήσιμα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΣΗΜ. 1 'Αναγραφή τῶν κυριωτέρων του ἔργων οὓτε
εἰς ἀρθρον τοῦ κ.Δ.Πρ. Καρπούρογλου δημοσιευθέν
εἰς τὴν "Ν. Εστίαν".

Χρυσόστομος Παπαδόπουλος

Μητροπολίτης Αθηνῶν Μαύριος

Ἡ τριακονταπεντιετία τῆς Ἐπιστημονικῆς δράσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Αθηνῶν.-

(ὑπό Κώστα Καιροφύλλα)

Νέα Εστία

"Ετος Ε! Τεῦχος

119 - 120/1931

1ης καὶ 15ης

Δεκεμβρίου

σελ. 1275-1276

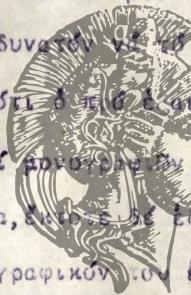
Τῇν 13 Νοεμβρίου συμπληρουμένης τριακονταπενταετοῦς ἐπιστημονικῆς δράσεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Αθηνῶν, οἱ θαυμασταῖς του τοῦ προσέφεραν ἀναρνηστικὸν τόδιον περιέχοντα μελέτας τῶν διατρεπεστέρων ἐπιστημόνων - Ἡ ἐκτίμησις αὐτῆς εἶναι δικαῖα δι' ἔνα σοφὸν ἐπιστήμονα δὲ δόκοτος, παρ' οὐλας τοῦ οἰκουμενικῆς βαρείας καὶ πολλαπλᾶς αὐτοῦ ἀπασχολήσεις, ἐν τοιούτῳ δὲν παύει οὔτε

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΜΕΛΕΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
μελέτας.

Διότι δὲ ἡ Ἀρχιεπίσκοπος Αθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος εἶναι δὲ κατ' ἔγοχήν ιστορικῆς τῆς Ἑπικλησίας τῆς Ελλάδος. Καί τοι δὲ θρησκευμός ἔγινε διετὸν συμπλήρωσιν τριάκοντα πέντε ἔτῶν ἐπιστημονικῆς δράσεως, ἐν τούτοις δὲ ἀλιθεῖα εἶναι διετὸν ἀπό τοῦ 1890 ἐνεφανεσθη τὸ πρῶτον ὃς συγγραφεύει πρώτοτε δὲν ἐπαυσε γράφων καὶ διαφωτίζων σκοτεινά σημεῖα τῆς Ἑπικλησιαστικῆς ιστορίας μας. Τὸ πρῶτον ἔργον του ἀσχολεῖται μὲ τὴν ιδιαιτέραν πατρίδα του Μάδυτον τῆς Θράκης.

Από πτωχοὺς γονεῖς καταγόμενος, ἐφοίτησεν εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολήν καθ' εἰς τὴν θεραπεικήν Σχολήν Κωνσταντινουπόλεως, κατόπιν εἰς τὴν θεολογικήν Σχολήν τῶν θεοσολόμων. κατόπιν ἔλαρε δύπλαιρα τοῦ ἑλληνικοῦ μας πανεπιστημίου καὶ μετὰ τετραετῆ φοίτησιν εἰς τὰς θεολογικὰς ἀκαδημίας κιέλου

καὶ Πεντρουπόλεως, ἔλαβε καὶ ρωσικὸν Θεολογικὸν ὀἰπλωμα
εἰς ηλικίαν 27' ἑτῶν, τοῦ 1896. μὲν τοιαῦτα ἐπιστημονικά ἐ-
φύδια διωρίσθη καθηγητής τῆς ξεχολῆς Ἱεροσολύμων. Μετά
δεκατετραετῆ σημαντικήν ἐκεῖ δρᾶσιν, μετέβη εἰς Άλεξάν-
δρειαν, καὶ τέλος τοῦ 1911 διωρίσθη διευθυντής τῆς Υἱοφε-
σού ξεχολῆς Ἀθηνῶν. Τοῦ 1914 ἐξελέγη καθηγητής τοῦ πανε-
πιστημίου. Μετά δεκαετῆ δὲ διδασκαλίαν, ἐξελέγη τοῦ 1923
Ἄρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος. Τοῦ 1924 μὲν τὴν
ΐδρυσιν τῆς Ἀκαδημίας, διωρίσθη καὶ Λακαδηματικός. -

Αὐτά ἐν δλέγοντις διὰ τῶν βίων τοῦ ἀνδρός. Άλλα το
ἔργον του, δέν εἶναι δυνατόν να τοῦ συνοψίσωμεν εἰς ἐν
σύντομον σημείωμα. Διότι δὲ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ παρνυτάμενού οὗτού

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΔΟΗΝΩΝ

ἔργα του δημοστευμένα, δύναται να σηματίσεις καὶ ἄρκετά
δλλα σπουδαῖα. Τοῦ συγγραφικού του ἔργον ἀποτελεῖ πλήρη
βιβλιοθήκην. Καὶ εἶναι ἀξιοπερίεργον πῶς, παρ' θλας τὰς βα-
ρεῖας καὶ πολλαπλᾶς ἀσχολίας τοῦ ἀνωτάτου ἀξιώματός του,
εὔρισκει καὶ τρύν ν' ἀσχολήται εἰς ιστορικάς ἐρύνας. Καὶ β-
μας τοῦ τελευταῖον του βιβλίου, δι' οὗ ἐλέγχεται ἀνυπόστα-
τος ἡ περί πρωτείων τοῦ Πάπτα διεκδικησίας, τὸν ἀποδεικνύει
σοφὸν ἐρευνητής, ἀπό τοῦ δέν διαφεύγει καρμία πηγή.

Τοῦ δλον συγγραφικούν ἔργον του κυρίως περιστρέφεται
περὶ τὴν ἐκκλησιαστικήν ιστορίαν. Καὶ δύναται νά θεωρηθῇ
ὡς εἰς τῶν δλέγων παγκοσμίου ἐπιβολῆς ιστορικῶν τῆς ἐκ-
κλησίας. Γλωσσομαθής, φιλοτιμος καὶ εύσυνεργεῖτος ἐρευνητής
ἔχει τίν μεγάλην ἀρετήν νδ καταφεύγῃ πάντοτε εἰς τὰς πη-
γάς καὶ νδ μή βασιζει τοῦ συμπεράσματό του, παρά μόνον ἐπεὶ

έξηκριβωμένων γεγονότων. Το έργον του "Ιστορία τῆς Ἑπεικλησίας τῆς Ἑλλάδος", τοῦ όποίου δυστυχώς ἀκριβή δεν ἔξεδρθη δεύτερος τόμος, ἀποτελεῖ μνημειώδη έργασίαν, ἡ δόπονα, αὐτή καὶ μόνη, θα ἥρκει νῦν τιμήσῃ ἔνα συγγραφέα. καὶ διπλας μέχρι σήμερον ἔχει συγγράψει καὶ ἂλλα 350 περίπου έργα;

Καὶ ἡ παραμικροτέρα μονογραφία του ἔρχεται νῦν προσθέτη κάτιον νέον καὶ νῦν διαφωτίση καποιαν σκοτεινήν σελεδα. Ἐκατόν μελέτας του ἀσχολοῦνται μὲν τὴν γενικήν ἐκκλησιαστικήν ιστορίαν. Πριμόντα πέντε μελέτας του ἔχουν θεμα τὴν ιστορίαν τῆς ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας. Πεντήκοντα δὲ λατ του ἀσχολοῦνται μὲν τὰς θεοφάγες Ἀντιοχείας. Τεροσολύμων καὶ Κύπρου. Λίν λοιπάς ἑπτάστοις του ἀσχολοῦνται μὲν διάφορα θεολογικά καὶ ιστορικά ζητήματα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Εἰσενο τού ονού τού στατιστικού κεραυνηρίζεται τού έργον του 'Αρχιεπισκόπου' κατά την εἶναι τού νεωτεριστικού πνεύμα τού ιστορικού. Τίποτε τού παπαστατικού, τίποτε τού σχολαστικού. Μία πνοή μεγάλου ιστορικού συγγραφέως διαπνέει τού βλουτέργοντου. Η γλώσσα του εἶναι θωντανή καὶ ἀπηλλαγμένη ἀπό κάθε δασκαλισμό μ. δ. ν. Τά συμπερδοματά του σαφῆ καὶ βασιζόμενα ἐπὶ στερεῶν βασισών. Η κρίσις του διαυγής καὶ ἀπηλλαγμένη πάσης μεροληπτικότητος. Όταν διαχειρίζεται ἐν ιστορικού θέμα, λιησμονεῖ τὴν ίδιαστητά του ἀνωτάτου ηληρικού καὶ ἀπομένει διαθήσις ιστορικός, δικίνων χωρίς προκατάληψιν καὶ διαθέμενος υπεράνω συμπαθειῶν καὶ ἀντιπαθειῶν.

Υπό τοιαύτας συνθήκης δίνει οὗτος δύνατέν νῦν δημιουργήσην έν έργον τέλειον ἐν τῷ συνδιφ του καὶ ἐν ταῖς λεπτομερεσταῖς του. Η πρώτη ἐκκλησιαστική μας ιστορία ἐπλουτίσθη μὲ ἀληθινούς θησαυρούς χάρις εἰς τὸν 'Αρχιεπίσκοπον' Αθηνῶν Χρυσόστομον Παπαδόπουλον. Εἶχα σκεψθῆ ὄρχινῶς νῦν παραθέσω

σημείωσιν τῶν σπουδαιοτέρων πούλαχιστον ἐκ τῶν τριακοσίων
πεντήκοντα μελετῶν του.'Δλλ' ἐφ' δύον ἐπροχώρουν εἰς τὴν ἐ-
πιλογήν, ἐπὶ τοσοῦτον ἀντελαρβανόμην θει ἦτο ἀδυνατον να
περιορίσω τὸν ἀριθμὸν τοῦ καταλόγου. Διέτι οὐαὶ, διν
μῆ κατά τὸν δγκον, ἀλλαδ κατά τὴν οὐσίαν, ισαὶ.'Αποφεύγω λοι-
πὸν τὴν σημείωσιν ἔργων του, διέτι ἡ παράθεσις τῶν τετλων
των μόνον θ' ἀπίτει διλογιηρον τεῦχος τῆς Ν.Εστίας (1). Κατ'
σταματῶ τὸ σημείωμά μου αὐτό, που ἐγράφη προχειρως καὶ χω-
ρεῖς διληγον ἀπαίτησιν, παρά να προσφέρῃ φόρον θαυμασμοῦ καὶ
ἐκτιμήσεως εἰς τὸν ἀνάτατον δροχοντα τῆς ἐκκλησίας μας καὶ
σοφῶν διδάσκαλον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ιστορίας μας, μέ τὴν εὐ-
χήν, θπως ἐξακολουθήσῃ τὸ πολύτελον ἔργον του καὶ πλούτιση
τὴν πτωχήν ἐπιστημονικήν φιλοσοφίαν μας μὲνα ἔργα σοφά
καὶ χρήσιμα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΣΗΜ. 1 'Αναγραφή τῶν κυριωτέρων του ἔργων έγινε ἀλλοτε
εἰς δρόπον τοῦ Κ.Δ.Γρ.Καρπούρογλου δημοσιευθέν
εἰς τὴν "Ν.Εστίαν".